

Hím civilizáció és a nő értéke a társadalom felszabadításában.

Közli: *Dr. Doktor Sándor*, Pécs.

A Huszadik Század egy francia szociológus, *Hubert Lagardelle* tollából alapos és nagyon tanulságos fejtegetéseket közöl a francia demokráciáról, fejlődéséről és aktuális problémáiról. Meglepően mutatja ki a francia szerző, mennyire hódít a szabadság szelleme a francia társadalomban az állami mindenhatóság és a

tekintélyi demokrácia rovására. Minket pedig különösen érdekel az, amit csak úgy zárójel között, a nőkérdésről mond:

„A fejlődés a családban is kimutatható. A francia család, mely a római család mintájára szerveződött, kicsinyben az állam hierarchiáját tükrözte vissza: tekintélyi formáció volt, melyben az apának csaknem abszolút hatalma volt a nőn és a gyermekek. A napóleoni kódex szilárdan szabályozta ezt a férji és apai hegemóniát. Már most, noha végzetlenül lassabban itt is megállapíthatók napról-napra azok az átalakulások, melyek a munkahelyekben és az államban végbementek. A hímek civilizációja ugyanolyan ütéseket kap, mint a kapitalista és állami civilizáció.

Ez mindenekelőtt az asszonyra nézve nyilvánvaló. A nő 1900. óta egyre több jogot szerzett. Ezt a gazdasági fejlődés rohamos menetének köszönheti, ami többet tett felszabadítására, mint az erkölcsi viták, sőt maga a propaganda is. A nő, aki mint fiatal leány, férjhez nem ment hajdon, mint férjes asszony keresi meg kenyerét végzetlenül kénytelen független helyzetet foglalni el a családban: amily mértékben nő felelőssége, ép úgy nő a szabadsága is. A kereskedő asszonyt a törvény ma már egyenragúnak mondja az ipar vagy üzem vezetőjével; választó és választható a kereskedelmi bíróságoknál; a munkásnő bizalmi férfiakat választ; a női munkabért törvény védelmezi a férj pazarlása ellen; a szabad foglalkozások, az orvosi és ügyvédi gyakorlat, az újságírás, az irodalom naponta jobban megnyílnak a nő előtt. Végül a nők szavazati jogáért folytatott küzdelem kétségtelen haladást mutat.

Franciaországban a hagyományos családi hierarchiának ez a bomladozása vigasztaló jelensége a szabadság fejlődésének. Hasonlóképpen a gyermek ma már nem olyan birtoka szüleinek, mint azokban az időkben, amikor a valóban zsarnoki erkölcsi erkölcsök szentesítették a törvény szigorát. Különbözik magának a törvénynek is engednie kellett a józanság követelményeivel szemben: az apaság megszűnéséről s a gyermekvédelemről hozott törvények máris megszorították a szülői visszavétel hatalmát. Ez az áramlat nem fog megállani s a gyermek jogai, mint legégetőbb aktualitás, vannak napirenden.

A társadalmi igazság ezen elemi szempontjain kívül, azt hiszem, hogy a tekintélyi család pusztulásának, mely meghozza a nő szabadságát, nagyobb fontossága van azért, mert *magába a társadalomba is nagyobb szabadságot hoz*. A nő, mint ösztönös, akarati lény, par excellence evolutív erő; a férfi mint hideg, józan, okoskodó, mindenekelőtt konzervatív erő. A nő képviseli a fantáziát, a sze-

szélyt, az állhatatlanságot: férfi pedig a szilárdság, a szabály, a mozdulatlan jelképe. Azt lehetne mondani, hogy azt a részt, melyet a nőnek logikusan bele kell vinnie a fejlődésbe, mindeddig rendszeresen kiküszöbölték onnan a férfiak részének javára. A dinamikai elemet feláldozták a statikai elem javára. Anélkül, hogy a túlzott feminizmus hibájába esnénk, bizonyos, hogy *a társadalmi fejlődést megfosztották bizonyos hajlékony ságiól, könnyedségtől, gyorsaságtól, melyet a női akció köleszött volna neki*. A nőnek fokozatos felszabadulása Franciaországban hozzájárul a társadalom felszabadulásához.”

Ex occidente lux. Nyugatról jön a felvilágosodás. Bizony hozzájárul a nő felszabadulása a társadalom felszabadulásához nemcsak Franciaországban, hanem mindenütt a világon. Mikor látják be nálunk is, másutt is, hogy felszabadulásából nemcsak maga nyer a nő, hanem a gyermek és a férfi is, az egész társadalom. S mennyire át van ma még itatva elnyomással, zsarnoksággal az egész társadalom nemcsak politikai, hanem a mindennapi élet minden mezején, arról fogalmuk sincs ma még nálunk az embereknek, akik belenőttek a beleszöttek a mindenféle szolgaságba. Nagyon értékesek nekünk a nem feminista forrásból eredő fentebbi megállapítások.